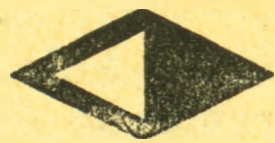

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

KOLDUSOK ÉS AUTÓK a templom előtt

Miért nincs pénz templomülésre? —
A hercegprimás szózata. — Vigasz-
taló irás nemárják részére. — Az
orthodox lap margójára. — Furcsa
koporsó, száraz pálmaág. — Az uni-
fikációs mozgalom. — Olvasom . . !
Nem olvasom . . ! Hirek, riportok stb.

Szombati olvasmány

„B'réshisz“ hetiszakaszhoz

„Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet“.

(Talmud: Áldás héberül „b'rocho“ és a Tóra első szava ugyancsak az áldásra célzó betűvel kezdődik: „b'réshisz“. — A „b“ betű a héberben kettőt jelent, ezzel kezdődik a teremtés, célozva arra, hogy a világ nem állhat fenn, ha mindenki csak mint izolált egyén akar élni, mert a társadalom csak együttes élet mellett lehetséges.

Midrás: A Tóra is neveztetik „réshisz“-nek, így tehát az első mondat úgy fordítható: B'réshisz — Tórával teremtette Isten a világot, azaz a Tóra volt a tervrajz, a világ célja a Tóra eszméjének megvalósítása, mert a világnak erkölcsi célja van.

Midrás: „Elohim“ a bünt megtorló igazságos Istennek a neve. A teremtésnél először ez a név fordul elő, az irgalmat jelentő „Adaunoj“ név csak később. Miért? Isten eredetileg a szigorú igazságra akarta alapozni a világot, de akkor belátta, hogy az igazság alapján ítélve, a világ nem érdemli meg fennállását azért hozzáfűzte a kegyelmet.

Midrás: Előbb el van mondva a teremtés, csak azután van említve az Alkotó „Elohim“ neve. Ez célzás akar lenni mindazoknak, akik a nép vezetői. Elohim nemcsak Istent jelent, hanem bírót, és vezetőt. Ha ezek az igazság szolgálatában állanak, akkor részesei az isteni teremtésnek és világalkotásnak. *De először jöjjenek a tettek és csak azután kell előhozakodni a névvel.* Négy dolgot gyűlöl az Isten: „a fennhéjázó koldust, a fukar gazdagot, a paráználkodó öreget és a hitközségi vezetőt, ki fölébe akar kerekedni testvéreinek — érdem nélkül“)

Káin szólt Ábelhez és amikor a mezőn voltak, megölte.

(Midrás: Min is vesztek össze? Az egyik a földet vette birtokába, a másik az ingó dolgokat, amire az egyik azt mondta: a föld, amelyen állasz, az enyém, a másik azt mondta: a ruha, amelyben jársz, az enyém. Az egyik testvér azt mondotta: az isteni templom az én területemen épült, a másik azt, de bizony az

enyémen. A két fiuval együtt egy nő is született. Az egyik azt mondta: az enyém ő, a másik azt mondta: de bizony az enyém. — Ime az emberiség gyűlölközelmeinek az oka: a föld, a tekintély, a vallási fanatizmus, a nő.)

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG MAGYAR ZSIDÓ SZABADEGYETEMI ELŐADÁSSZOROZATA harmadik évfolyamának első szemesztere 1934. október 8-án megkezdődik. Beiratkozni lehet szeptember 26.-ától kezdve d. e. 9—1-ig és d. u. 5—7-ig a hitközség kulturális ügyosztályában, Sip utca 12. III. 55. szám alatt. Mind a beiratkozás, mind a tanfolyamok látogatása díjtalan. Előadások tartatnak Talmud, Szentírás, filozófia, történet, jogtudomány, közegészségügy, sociológia, irodalomtörténet és pedagógia köréből. Előadnak: dr. Büchler Sándor, dr. Cseh Arnold, dr. Ehrenthal Aladár, dr. Friedmann Dénes, dr. Frisch Ármin, dr. Groszmann Zsigmond, dr. Guttmann Mihály, dr. Hahn Dezső, dr. Hegedüs Izidor (francia nyelven), dr. Heller Bernát, dr. Hevesi Simon, dr. Kálmán Ödön, dr. Kandel Sámuel, dr. Kiss Arnold, dr. Löwinger Sámuel, dr. Max Mitnitzky (német nyelven) Nemes Lipót, dr. Patai Ervin György (héber nyelven), dr. Roth Emil, dr. Szabolesi Lajos, dr. Szemere Samu, dr. Turóczi-Trostler József, dr. Vázsonyi János.

UJ ELJÁRÁSOK A SIKETNÉMAK OKTATÁSÁNÁL. A Budapesti Izr. Siketnémák Országos Intézete, amely már eddig világviszonylatban is kitűnő eredményeket ért el a siketnéma oktatás terén, nagyjelentőségű új kísérleteket folytatott. Ezek a kísérletek frappáns eredményekkel jártak és teljesen reményteleneknek látszó esetekben is fényesen sikerültek. Kanizsai Dezső intézeti igazgató fáradhatatlan munkásságát siker koronázta.

FENYVES IGNÁC ÜNNEPLÉSE. Jom-Kippur napján a Rombach utcai templom hívei meleg ünneplésben részesítették Fenyves Ignácot, a templom népszerű előjáróját, aki e napon töltötte be hatvannadik életévét. Az ünnepeltet a Tóra előtti az előjáróság által külön iratott miseberach-chal köszöntötték. Utána Fenyves Ignác jelentős összegeket ajánlott fel jótékony célokra.

A MAGYAR ZSIDÓNŐ NAPTÁRA. Dr. Zsoldos Jenő kitűnő szerkesztésében megjelent a Magyar Zsidónő Naptára harmadik évfolyama. A tetszetősen kiállított kiállított könyvecske számos, érdekes cikket tartalmaz, megtalálunk benne sok mindent, amit illik tudni minden magyar zsidónőnek. A naptár a zsidó leánygimnázium jóbarátai és volt növendékei egyesületének nemes céljait szolgálja.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Miért nincs pénz - templomülésre?

Mindenre van pénz itt Budapesten — ha nem is bőven, ha nem is könnyű szerrel, ha verejtékesen megszerezve is, de van pénz — *csak éppen templomülésre nincs.* A SZOMBAT ilyenkor, post festa, minden évben hűségesen visszatér erre a problémára és elmerengve rajta, szeretné végre valahára megfejteni ezt a rejtélyt. A SZOMBAT már évekkal ezelőtt statisztikai adatokkal kimutatta, hogy Budapesten 30.000 zsidó nem jár templomba. Adataink nagyon könnyen ellenőrizhetők. Nézzük az adófizetők számát, vonjuk le belőle az összes templomok és alkalmi imaházak férőhelyeinek számát és megkapjuk az ominózus 30,000-t! Most, ha meggondoljuk, hogy nem minden nagykorú egyszersmind adófizető is, akkor kitűnik, hogy ez a nagy szám meglehetősen optimista számítás eredménye. — Megirtuk már azt is, hogy régebben a főünnepek alkalmából sok zsidó kereskedő nyitva tartotta ugyan az üzletét, de ő maga elment a templomba. Ma azonban más a helyzet. A zsidó kereskedő becsukja ugyan a boltját és elmegy a — kávéházba, vagy kirándulásra!

De maradjunk az eredeti tételnél: *mindenre van pénz, csak templomülésre nincs!* Vegyünk egy pár példát, olyanokat, amik a mindennapi életben számtalanszor láthatók:

1.) Jómódu kereskedő, négy szobás lakás, szakácsnő és a gyermekek mellett valódi „Fräulein.” Nyaralási budget = 1000 pengő. Templomjegyre = 0 pengő.

2.) Harmincéves nőtlen fiatalember. A papa jól menő vállalatában cégtag, bő fizetéssel, jutalékkal. N. B. kultuszadó szempontjából egyszerű családtag, adót nem fizet. Kiváló bridzsjátékos, sportsman és a papa tudtával egy csinos kis girl-t támogat. Bridzsbudget havi 50 pengő, sportokra havi 50 pengő, barátnő havi 500 pengő, templomjegy? . . . Ugyan kérem! . . .

3.) Jó ember, tartja a familiát, az özvegy sógornő kisfiát is ő iskoláztatja, a legjobb apa, férj és rokon, unokahugát kiházasította, jomkipurkor böjtöl, ott van a templomban is, de a jegyért nem adott pénzt . . .

4.) Gavallér ember, mutatós ember, csupa sziv és kedély, remek összeköttetések, lóverseny és színház habitué, Lajos napon a vendéglőben olvasatlanul rendeli a „rundokat“, ő szivvel-lélekkel jó zsidó, de templomjegyet elvből nem vesz!

Folytathatnánk ezeknek az élő típusoknak leírását oldalakon keresztül, de mihaszna? A refrain mindig ugyanaz: *templomjegyért pénzt nem ad . . .* Elérkeztünk a kérdőjelhez: miért van ez a jelenség? Hosszu töprengésünk eredményéül, talán az egyik — nem is a legjelentéktelenebb — okra azt hiszem, ráhibáztunk. Van az egész magyar, így tehát a magyar zsidó életnek is — nem mondjuk, hogy rákfenéje, de mindenesetre egy nagyon súlyos szépséghibája. És ez: a *potya* féktelen imádata. Ez az ország az, ahol a vasutak II. osztályán 50%, I. osztályán pedig 90% szabadjeggyel utaznak. Itt élnek és virulnak a kedvezmények, még hozzá a 100%-os kedvezmények, magyarul: a potyák. Ki vesz (teljes áron) színházjegyet? Ki fizet szigeti belépőt? Ki ad pénzt könyvre? Talán a jó vidéki — mert a pesti ember nem. És aki a potyát egyszer megkóstolta, az többé soha nem lesz már fizető! A szerkesztőségek például melegágyai a potyának. A szerkesztőségekben sort állnak a potyások és a leglehetősebb jogcimeken molesztálják a szerkesztőket — potyajegyért! Vasutjegyért, színházjegyért, mozijegyért, szigetjegyért, uszodajegyért és nem utolsó sorban — ilyenkor ősszel — templomjegyért! És a kitartó ácsorgásnak meg van az eredménye, — akinek türelme, összeköttetése és elég vastag arcbőre van, meg is kapja a potyajegyet.

Ez az általános jelenség teszi indokolttá a hitközségek központi vezetőségének szigorú ellenőrzését. Sőt tovább megyünk! Nem eléggé szigorú az ellenőrzés. A központi vezetőség legeminensebb feladata volna a potyajegyek teljes kiirtása! Hiszen a lelki szükséglet a templom iránt megvan, nem kellene más, mint szigorú, kéréstelen intézkedésekkel plauzibilissá tenni azt, hogy *nincs potyajegy!* Tessék a templomi ülésekért pénzt adni, mert a befolyó pénznek ezer helye van! Természetesen nem tartjuk „potyának“ a társadalmi, vagy karitativ szempontból jogos és indokolt kedvezményeket. És ha ezt keresztül vinnék, ha megszűnnék a potya és felfokozódna a templom iránti lelki szükséglet érzése, akkor hozzá lehetne látni még két nagy templom építéséhez, mert a mai meglévő hely kevésnek bizonyulna.

Jusson eszünkbe, hogy 75 évvel ezelőtt, mikor a dohányutcai templomot építették, nem volt a pesti hitközségnek 8000-nél több adófizető tagja, addig a mai adófizető tábornál normális viszonyok között újabb dohányutcai méretű templomot kellene építeni. **Dr. K.-K. E.**

Dr. Kenéz-Kurländer Ede :

Az orthodox lap margójára

A Szombat legutolsó száma rávilágított, hogy Fuchs Benjámín nagyváradi orthodox főrabbi egy grammatikai schnitzert csinált és megemlítette, hogy ez annál nagyobb hiba, mert Kecskeméti Lipót, a híres bibliatudós szellemi szomszédságában jelent meg a cikk. A Zsidó Ujság a grammatikai hibát nem tagadja ugyan, de ráakarja kenni Kecskeméti Vilmos szerkesztőre. De nem éri be ezzel Groszberg főszerkesztő úr, hanem pont az ellenkezőjét akarja leszögezni: nevezetesen, hogy a „neológ Kecskeméti szomszédsága blamálja az orthodox Fuchs főrabbit”. Érdeklődjék és jegyezze meg magának a főszerkesztő úr, hogy Nagyváradon több mint négy évtizedes munkássága után Kecskeméti Lipótot az ottani társadalom olyan magas piedesztálra állította, hogy már nincsenek is ellenfelei, sőt volt ellenfelei is úgy kezelik őt, mint a város nagy díszségét. A Katholikus Klérusól kezdve a református egyházi férfiakon át az orthodoxia minden rétege, még a chaszideusok is a legmegkülönböztetettebb tiszteletben részesítik őt és nem olyan ritkán lehet látni Fuchs Benjámín főrabbit, amint a mai Oradea utcáin együtt sétál világhíres neológ kollégájával — nem eldugva és bujkálva — hanem büszke önérettel és Fuchs Benjámín joggal elmondhatja a híres Goethe idézetet, mikor Wagner sétált Fausttal:

„Mit Euch, Herr Doktor, zu spazieren,
Ist ehrenvoll und bringt Gewinn!”

Ezt illenék tudni Groszberg főszerkesztő úrnak.

Groszberg úr azonban még hivatkozik ezenkívül Fuchs főrabbi iszurjára, mely

iszurhoz nemcsak joga van, de ez kötelessége is, de mikor a magyarul is szónokló Fuchs főrabbi iszur szövegére egy régi elavult mintát használ fel — ezt ő maga sem interpretálja komolyan, ezen nevet Kecskeméti Lipót dr., ezen nevetek én is, és ezen nevet a Zsidó Ujság valóságos belső titkos cikkírója: Richtmann Mózes is, sőt maga Groszberg főszerkesztő úr is, ha egyedül van a szobában.

A következő furcsa és szégyenteljes sorokat olvastam a Zsidó Ujság hasábjain, melyért nemcsak az alulírt Gestettner és Blechner urak, hanem a főszerkesztő úr is tartozik a felelősséget viselni:

ÉRTESÍTÉS

Az újpesti „Jesivo kítáno” R. Benjámín Berger vezelése alatt működik. „Az elmúlt szemeszterben a tanítványok kitünő eredményt mutatnak fel. Az átvett penzumot (ötven Blatt gemóretajfesz) kitünően tudják.” A következő zemánra csakis jómódú szülők gyermekeit vesszük fel. Jelentkezni lehet a vezetésnél: Gestettner Imre. Telefon: 94-5-66, vagy: Blechner Jenő.

Telefon: 95-2-73.

Hát ez példátlan és szégyenteljes, hogy orthodox emberek egy orthodox lapban azt írják, hogy az újpesti iskolába csak jómódú szülők gyermekeit vesszük fel. Kirúgják a zsidóság egyik legszebb hagyományát a Hizóhárú-t. Kétezer éves tanítása a mi bölcsseinknek, hogy elsősorban és különös gonddal kell lenni a szegény szülők gyermekeire,

mert csak ezek lesznek képesek a törát fenntartani és továbbfejleszteni. A diaszpóra kétezeréves története bebizonyította, hogy ez volt tanítómestereinknek legprovidenciálisabb intézkedése, amelynek igazsága minden országban, minden városban és közösségben ismételtén beigazolódik. Ha visszatekintünk a zsidóság elmúlt kétezeréves történetének minden ismert híres, nagy emberére, megállapíthatjuk, hogy azoknak csaknem 98 százaléka szegény szülők gyermeke volt. Nem akarok visszakalandozni a múltba, de a mai közélet nagyságait számoltatva, is meg lehet állapítani ennek a tételnek az igazságát, hogy tudniillik a magyar zsidó közélet kiválóságai főként szegény szülők gyermekei voltak. Csak egy-két példát akarok kiragadni: Bacher Vilmos, Blau Lajos, Gutmann Mihály, Heller Bernát,

vesszük még hozzá Vázsonyi Vilmost és Gál Jenőt és a most szereplők egész végtelen sorát.

Példátlan ez a felhívás! Mi papi gimnáziumokat végeztünk és tudjuk, hogy ott is voltak tandíjmentes helyek, sőt az arisztokrácia nevelő intézetében, a Therezianumban is voltak stipendiumok. Olyan iskola nem is végezhet eredményes munkát, ahol kizárólag jómódú szülők gyermekei nevelkednek.

Az értesítés azzal kérkedik, hogy „az elmúlt szemeszterben a tanítványok kitűnő eredményt mutattak fel. Az átvett penzumot (ötven Blatt gemöre-tajszeleszt) kitűnően tudják. — Ezt már eleve kétségbe vonjuk, mert egy olyan iskola, ahol kizárólag jómódú gyermekeket vesznek fel, nem is érhet el eredményt.

A hercegprimás szózata

A múlt héten rendezett impozáns katolikus nagygyűlés a család jegyében folyt le. A magyar katolikus egyház legkiválóbb szellemei a család erkölcsi alapjáról és védelméről tartottak előadásokat. Szóba került a mai magyar házassági törvény, azaz a kötelező polgári házasság. Erről Serédi hercegprimás finom előkelőséggel tartott záróbeszédet mondott. Szorgalmazta a mai házassági törvény módosítását. Szerinte az egyik lehetőség az volna, hogy az egyvallású jegyesekre nem vonatkoznék a polgári házasságról szóló törvény, úgyhogy ezeknek saját egyházuk törvényei szerint kötött pusztán egyházi házasságát az állam kötelező polgári házasság nélkül elfogadná, amíg az egyház a

maga törvényei szerint ki nem mondaná és az államhatalommal hivatalosan nem közölné a házassági kötelék felbomlását. Ebben az esetben a vegyes házasságra vonatkozóan a mai törvények érvényben maradnának. — A törvénymódosítás második lehetősége az volna, hogy a polgári házasságról szóló törvény érvényét veszítené, helyette bármely egyház előtt kötött házasságot az állam akceptálná. E módosítások érdekében való harcra kérte az egyházfő „nem katolikus testvéreink“ támogatását.

Nem tudjuk, vajjon a zsidóság is érti ezalatt, de tárgyvilágosan megállapíthatjuk, hogy a hercegprimás fejtegetése nem érinti a zsidóság recepciójának a kérdését, éle nem irányul a zsidóság közjogi helyzete ellen, a vegyes házasságot is megengedhetőnek tartja, számol a mai időkkel. Így tehát a zsidóságnak nincs oka aggodalommal nézni a hercegprimás akcióját, mert valóra válása esetén egész biztosan kevesebb volna a vegyesházasság, a zsi-

EZÜST

DISZMŰÁRU, EVŐESZKÖZÖK GYÁRI ÁRBAN

SCHLEIFER

EZÜSTÁRUGYÁR, VII., KAZINCZY UTCA 10.

Telefon: 43-5-28

dó párok nem kelhetnének egybe templomi esketés mellőzésével, és (ami vallástörvényi szempontból a legfontosabb:) a rituális válás nélkül nem köthetnének új házasságot, amelyből származó gyermekek, a válólevél elmaradása, miatt a vallástörvény értelmében a legnagyobb mértékben törvénytelenek.

A hercegprimás beszédében azt is hangoztatja, hogy a katolikus élet vezetői jó példát adjanak a családi élet tisztaságában és azután a kö-

vetkezőket mondta: „Amikor a jó példát sürgetem, senkisémet hivatkozzék régi rossz példákra, tudom, hogy házasságtörő volt Dávid király is, de megbánta bűnét és vezekelt érte.” Megjegyezzük, hogy fejtegetésének ez a része teljesen talmudikus. A Talmud bölcseinek véleménye szerint a Szentírás csak azért írta meg a nagy királynak ezt a nagy botlását, hogy erősítse a megtérni és vezekelni akarókat Dávid király példájával.

Ünnepi levél a SZOMBAT-hoz

Az unifikációs sátor — Koldusok és autók a templom előtt

Kultúr-orthodoxnak érzem magamat és azért, amikor azt hallottam, hogy a Kazinczy utcai orthodox főtemplomunk kántora nem funkcionál, elmentem a Dohány-utcai templomba. Szukkausz két első napján zsúfolásig megtelt a templom — orthodoxokkal is. Valahányszor találkoztunk mi orthodox ismerősök a templomban, olyan volt a hangulat, mint ahogy ezt Heine megírja: „Blamier' mich nicht, mein schönes Kind“, szemhunyorítással diszkréciót kértünk egymástól, de azután összeszoktunk. Igazán épületes volt Hevesi főrabbi fejtegetése arról a talányos midrásról: „Jób kesergett szenvedései miatt és akkor Isten egy csupán három oldalról lezárt sátor mutatott neki vízióban.” Be kell azonban vallanom, hogy a prédikáció után osztott papi áldás idegenszerűnek tünt fel nekem. Egyébiránt megállapítottam, hogy az ünnep mindkét napján a kántorok és a rabbik „Ádaunoj” kegyelméért fohászkodtak és játékon kívül hagyták a szefárdok és a keresztény tudósok „Adonáj” istenét.

A templomból kijövet, benéztem a hitközségi sátorba és ott nagy meglepetésemre két pajeszos fiatalember reggelizett. Ime, ez az unifiká-

ció egyetlen módja: szép ünnepi sátor, hogy az orthodoxok is használhassák, amilyen népszerű a zsidó könyvtár is, amelyet igénybe vesznek, pártárnyalati különbség nélkül, orthodoxok és neológok. Megjegyzem, hogy impezans hatással van a szemlélőre, amikor a templomi előljárók körmenetet tartanak és kezükben ott az ünnepi csokor.

A fény mellett ott az árnyék is. Az emberek nagyrésze nem imádkozik, nem hoz magával imakönyvet; a férfiak kilencvenkilenc százalékan nincs imaköppeney. A templom előtt a sok koldus visszataszító jelenség. A templom bejáratánál kivan világító a „Cedoko” persely és magam láttam, hogy ez a fény az ünnep megszégésére csábít, némely ember kimegy és azután hirtelenüi eszébe jutott a kivilágított persely, visszasiet és pénzt dob a perselybe. Ezt meg kellene szüntetni.

A templom előtt nem láttam autót. Szegény az eklézsia, a hívek még ünnepkor sem járnak autón. Rossz nyelvek azonban azt mondják, hogy Kcl Nidré este egy egész autósor állott a templom előtt. Ugylátszik, hogy akiknek még telik autóra, azok csak Jom Kippurkor járnak a templomba.

Pertinax

Az unifikációs mozgalom diadalmas útja

A pesti és budai hitközségek egyesülését célzó mozgalom egyre szélesebb rétegek csatlakozásáról adhat számot. A budai zsidó ősválasztók közül eddig 1200-an közölték Alapi Bélával, hogy szükségesnek, helyesnek és feltétlenül megvalósítandónak tartják az unifikációt, amely nélkül rövidesen bekövetkezik a budai hitközség elszegényedése. Kezdetben az unifikációs mozgalom vezetői maguk is azt hitték, hogy a mozgalom gyakorlati eredményei esetleg csak másfél év múlva, a következő képviselőtestületi választásnál következhetnek be. Ma már nem kétséges, hogy az unifikációval nem kell ennyi ideig sem várni, mert a budai hitközség vezetői és képviselőtestülete nem zárkozhatnak el sokáig az ősválasztók megkérdezése előtt. Az ősválasztók pedig egész bizonyosan az unifikáció mellett fognak dönteni.

Az unifikációs mozgalom során, már most is megállapíthatjuk, megmutatkozott, hogy mennyi kihasználatlan zsidó érték hever Budán. Egész sereg olyan férfi mutatta meg eddig is kiváló képességeit és zsidó lelkesedését, akiket mindmáig elfelejtettek, vagy nem akartak bevonni az intenzívebb felekezeti munkába. Alapi Béla, Dembitz Gyula, Sós Ármin, Freund Arthur, Balkányi Kálmán, Szántó Menyhért, Szilárd Bertalan, Koppány Dávid, Gárdo-

nyi Henrik, Fábrián Béla és — last but not least — Sós Endre: olyan vezérkart alkotnak az unifikációs front irányításában, amely alkalmas lesz arra is, hogy a győzelem után átvegye a hitközség ügyeinek irányítását. Ezek az urak természetesen igen nagy segítséget kaptak Bródy Ernőnek, Deményi Aladárnak, Lunzer Pálnak és Szegő Sándornak személyében, akik Budára átköltözve, ezentúl részt akarnak venni a budai hitközség életében.

A szerdán megtartott budai képviselőtestületi értekezlet megmutatta, hogy a budai előljáróság körében teljes egyenetlenség uralkodik. Mást akar az elnök, mást akar az alelnök, mást akar a jogügyi és mást akar az adóügyi előljáró. Ez az előljáróság teljesen munkaképtelen és nem vezetheti sokáig a budai zsidóság ügyeit.

Ezzel szemben az unifikációs fronton teljes az egység, sőt ez a front nagyon megerősödött a lágymányosiak csatlakozásával. A Lágymányoson lakik Buda zsidóságának majdnem egy harmada és a lágymányosi zsidók szinte egyhanguan belátták az unifikáció szükségességét. Az unifikációs párt vezetői, akik egytől-egyig jelentős pozíciót vívtak már ki a magyar közéletben és közgazdaságban, igazán uri eszközökkel vívják meg a két hitközség egyesítéséért való küzdelmet.

A felekezeti sajtó a budai küzdelemről

Alapi Béla, Dembitz Gyula és Sós Ármin nyilatkozatai

Az unifikációs mozgalomról bő cikkekben számol be az egész felekezeti sajtó, amely közli a pesti és budai hitközségek egyesítését célzó megmozdulás vezetőinek nyilatkozatait és

egyhangulag visszautasítja Dr. Biró Lajos unifikációellenes röpiratának tenorját.

Az *Egyenlőség* „Személyeskedéssé fajul a budai küzdelem” című cikkében kifejti, hogy: „Az a küzdelem, mely

eddig a pesti és budai hitközségek unifikációja körül megindult, eddig magas nívón álló elvi harc volt. Dr. Biró Lajos nyugalmazott járásbíró azonban ezen a héten az unifikációellenes párt részéről röpiratot adott ki, amelyben személyeskedéssé fajul az elvi harc és amelyben igen izléstelenül az Országos Iroda és a pesti hitközség vezető személyiségeit is méltatlan módon bevonja a támadások sorába.”

Az *Egyenlőség* hasábjain Alapi

Béla igazgató visszautasítja ezt a röpiratot:

„E héten ellenünk Biró Lajos dr. röpiratot adott ki, amely telve van **valótlan-ságokkal és gyanúsításokkal**. Már most megállapítom e röpirattal szemben, hogy sem én, sem azok, akik velem együtt az unifikációért dolgoznak, nem állanak senkinek sem a szolgálatában, **megdől az a naiv gyanúsítás is, hogy a pesti hitközség szolgáltatja a pénzt a propagandánkhoz**. Már az első ülésünkön résztvett előkelő hitfeleink felajánlották erkölcsi és anyagi támogatásukat. Ez a támogatás tette és teszi lehetővé a jövőbeni propagandát is.

Az írja végül Biró: „hogy ha ezen akció vezetői nem szerelnék le, kiszámíthatatlanok lesznek ennek káros következményei.” Talán az én párthíveim jobban tudnak számolni, mert mi kiszámítottuk azt, hogy rövid időn belül meglesz az unifikáció és annak következménye igazolni fogja a már ezernél több párthívemet, akik már elismerték mozgalmunk helyességét és azokat a további ezreket, akiket még meg fogunk győzni igazunkról.”

A Zsidó Szemle ezeket írja dr. Biró Lajos furcsahangú röpiratával kapcsolatban: „Magunk is megütközéssel olvastuk ezt körlevelet. Különös, hogy a röpirat szerzője érvek helyett

személyeskedésekkel és egyéb alaptalan állításokkal igyekszik hangulatot kelteni az unifikációs törekvések ellen.

Senkisé fogja jóhiszeműnek mondani az olyan állításokat, hogy Alapi Béla és a mozgalom többi illusztris vezére, mint Dembitz Gyula és Sós Ármin, a pesti hitközségnek egyszerűen eszközül adták oda magukat.”

A Zsidó Szemle hasábjain Sós Ármin vezérigazgató igen határozotthangú választ ad a nyugalmazott járásbírónak:

„Nem hiszem, hogy valaki, aki nyugalmazott bíró és ügyvéd, ilyen gyenge ellenérvekkel dolgozott volna, ha találhatott volna másmilyeneket is. De nem talált, amint nem lehet találni józan érveket az ellen, hogy a pesti és a budai hitközségek egyesüljenek.

Dr. Biró Lajos körlevelének hangját is vissza kell utasítanunk. Kikérem magamnak, hogy valaki is feltételezze rólam, hogy Pest szolgálatában állok és Pest ügynökeként hajlandó vagyok arra, hogy Budát a pestieknek szállítsam. Vegye tudomásul dr. Biró Lajos, hogy az ilyen naiv elképzeléseit senki sem fogja elhinni. Alapi Béláról, Dembitz Gyuláról, vagy rólam mindenki tudja, hogy **független emberek vagyunk, akik csak olyan úton járunk, amelyet magunk is helyesnek**

tartunk.

Egyébként is sok naiv állítást tartalmaz dr. Biró levele.

Csak nevetni lehet azon, hogy egyszersmindenkorra óhajtja megakadályozni a két hitközség egyesülését. Legyen nyugodt, hogy ez az egyesülés nagyon rövid időn belül be fog következni és bekövetkezése után dr. Biró Lajos fog a legjobban nevetni mostani körlevelének ezen a passzusán.”

Az Országos Egyetértés hasábjain Dembitz Gyula kormányfőtanácsos ezeket válaszolja dr. Biró Lajosnak:

„Csodálkozom az unifikáció-ellenes tábor legújabb szellemi termékének érvihiányán. És csodálkozom azon, hogy még mindig azt hiszik egyesek, hogy az érvek hiányát pótolni lehet **harsány hanggal.**”

Az egész felekezeti sajtó megállapítja egyébként, hogy milyen nagy sikerrel járt az unifikációs mozgalom ú. n. sárga füzeté. A sárga füzethez mellékelte csatlakozási levelezőlapot ugyanis eddig 1000-nél többen küldték be.

Jomkippur a külföldön

Jeruzsálemben a jom-kippuri ünnep végét jelentő sófár-fuvás tilos a Nyugati Fal előtt, hogy az arabokat ne ingereljék. Minden évben egy heves nacionalista zsidó ifjú megkísérel egy ilyen sófárfuvást, amire az angol rendőr letartóztatja. Most is úgy történt.

A Szovjet területén az összes nagy városokban a nagy ünnepeken az örcgek a templomban voltak, a fiatalok a gvárakban. Moszkvában egy fedél alatt volt egy templom és mellette az atheisták összejövedele. A szegény ájtatoskodók nem mertek panaszkodni, amikor a szomszéd teremből hangos rádió és éneklés zavarta meg őket. A helyzetre jellemző, hogy volt sok munkás, akik szürikkületkor mentek templomba, elvégezték áhitatoskodásukat és azután gyárba mentek dolgozni.

Berlinben az összes templomokban és a nagyszámú pótimaházakban az összes jegyek elkeltek és a templomok egész ünnepkor zsúfolva voltak.

Vigasztaló irás nemárják részére

A zsidóság németországi helyzete nem csak az egész világ maroknyi zsidóságát, de minden jóérezésű kultúrembert mély szomorúsággal tölt el. Könnyen elképzelhető az a mérhetetlen keserű és megalázó érzés, amely a szerencsétlen, középkori üldözéseknek és megaláztatásoknak kitett német zsidók lelkeiben dúl. — A harsány propaganda minden fegyverével: plakátokkal, sajtóval, rádió útján, egyebet sem hirdetnek a zsidókról a mai Németországban, mint azt, hogy a zsidó alacsonyrendű, közveszélyes, káros faj, amit csak üldözni és irtani kell. Miután olyan nagy hanggal és megátalkodottan hirdetik, hogy a zsidó a világ leghitványabb fajtája, a velük született neuraszténiás „Minderwertigkeitsgefühl” szavára hallgatva, kezdik elhinni azt, hogy ők tényleg olyanok, mint amilyennek az antiszemitizmus lefesti őket. Régi zsidó anekdóta szerint, egyszer egy csapat suhanc valahol egy galíciai kis városban elhatározta, hogy megtréfál egy kofaasszonyt, aki hatalmas pulykáját vitte ki a piacra eladás végett. „Hogy ez a csirke?” — kérdezte az első suhanc. Az asszony szitkozódva elkergette. De jött a második, a harmadik, az ötödik, a tizedik és mindegyik azt kérdezté: „Hogy ez a csirke?” Az asszony haragját és hangos szidalmait lassankint valami csodálkozó kételkedés váltotta fel és amikor a tizenegyedik suhanc kérdezte tőle, hogy mit kér a csirkéért, csirkeáron adta oda a pulykát. „Pedig meg mertem volna esküdni, hogy pulykát hoztam el hazulról”.

Ilyenfajta tétova, szorongó érzése van a mai Németország zsidóinak és a botcsinálta büntudat sajnos nem marad Németország határain belül, hanem az egész világ zsidósága analizálni kezd és hisztérikus hipochondriával észlelni kezdi önmagán, a harsányan hangoztatott zsidó alacsonyrendűséget. Pedig éppen a mai megpróbáltatásokkal teljes időnkben van szükségünk fokozottabb önérzetre és egy pillanatig sem szabad elfelejtenünk, hogy a zsidó kultúra és etika az, ami minden mai kultúrának és etikának a kútforrása. Nézzük meg, hogyan ír erről

a kérdésről egy prominens íróművész, akit még a mai Németország is elismer. Thomas Mann, a kitűnő, Jákob című művében ezeket írja a zsidóságról:

„Igen természetfeletti bánat, nyugtalanság, megbotránkozás indította Ábrahámot a napimádó kaldeusok Ur városából a puszta tába és ez a szent elégedetlenség hajtotta vándorútra Jákobot, azaz Izráelt és Izráelnek testi és szellemi ivadékait. Ez a nyugtalanság a meglevővel, az adottal meg nem elégedés, volt valóban Izráel excelsior-elve és enélkül barbár bálványimádás, szellemi pogányság színhelye maradt volna Európa is mind a mai napig. Hol lenne Nyugat, hol lenne kereszténység is, ha Izráel nyugtalan vándorkedvű fia nem lettek volna hasonlóak a köhöz, mely elszakadván és elgördülvén, beláthatatlan görgetegeknek és történeteknek nyitott utat? És ma is lélekben az és Izráelnek fia mindenki, aki hisz egy szebb világban, s aki szenved és dolgozik érte. Aki a Lesz és a Legyen szavát kimondja e reménytelen, széthulló világban, és aki hisz a szellem szent eredetű, magasabb erejében, hogy általhatja az emberiség lelkét s megszentelvén és szentté válván, olyan emberiséget hív majd életre, amely áldással lesz áldott a mennyből fenn és áldással a mélyből alant.

Ezekhez a szavakhoz nem kell sok kommentár. Egy mondat elég: Fel a fejjel!

3 szó csupán:
**SIRKÓ
LÖWY-NÉL
BUDÁN**

**II. FŐ-UTCA 79.
TELEFON: 51-5-81**

**Alkalmi vételek
legolcsóbb áron!**

**II. Zárda-utca 3
Margit körut sarok**

Furcsa koporsó, száraz pálmaág

— **Amerikai pillanatképek** —

Amerikából jött és meglátogatott a múlt héten egy nagyváradai földim. Mindenről csevegett, ahogy ez egy nagyoi. művelt, nagyon okos és élénk temperamentumú asszonytól elvárható. Természetesen zsidó dolgokra is ráterelődött a beszéd.

Elmondta, hogy egyik rokona szélső neolog és Stephan Wise híres reformszónok híve. Ott volt a templomban, furcsának találta, hogy rabbi kalap nélkül és zsakettben prédikált, ő ugyan nem vallásos, de meg volt botránkozva, hogy első percben nem lehetett megtudni se a közönségen, se a papon, hogy milyen templomban van. — A temetési ceremónia teljesen szakít a zsidó hagyománnyal. A halottat diszruhába öltöztetik s így teszik a koporsóba, amely olyan, mint egy hatalmas bonbonniere. A temetőben a koporsót a földre teszik, de nem ásnak sírgödört a közönség jelenlétében, hanem pázsit-takaróval borítják le és csak a közönség távozása után hantolják el. A temetési ritusnak van egy meghatározó része. A koporsót a felravatalozás helyéről visszaviszik a városba és a temetési menet felvonul a ház előtt, ahol az elhunyt lakott utoljára és ilyenkor a ház elé csoportosulnak az összes ismerősök, szomszédok és némán, meghatottan búcsút vesznek tőle. Egy másik rokon — beszél a vendégem — orthodox. (Ott ez a megjelölés körülbelül a Dohány utcai templom rituálitási fokozatát jelenti.) Presbiter egy orthodox templomban. Ezzel kapcsolatban múlt sátoros ünnepen megtörtént vele egy különös eset: A templomnak rendkívül erős kezű elnöke támadt, aki meguntta azt, hogy szukkauszk alkalmából az összes előljárók természetesnek találják az ingyen eszrogot, és ezért ötven százalékkal leredukálta a megveendő ünnepi csokrok számát. Az ünnep alkalmából összejöttek az előljárók és akkor derült ki, hogy kettőnek egyáltalán nem jutott ünnepi csokor, egynek pedig csak a tavalyi pálmaág jutott, amellyel busan

résztvett a szokásos körmenetben. Az én rokonom volt az utóbbi. Megbotránkozva mesélte el otthon a vele megtörtént sérelmet és még jobban meg volt botránkozva, amikor én azt mondtam neki, hogy talán illenék az előljáróknak saját pénzükért venni eszrogot, vagy pedig nem okvetlenül szükséges a száraz lulovot rázni a körmenetben. Nagy hahotával kísérték ezt az elbeszélést a jelenlevő barátaim és az egyik meg is jegyezte, hogy ez Pesten is megtörténhetne.

S I R K Ö A V A T Á S. Néhai dr. *Grauer Vilmos* remekbekészült síremlékét október hó 14-ikén, délelőtt 11 órakor ünnepélyes keretek közt avatják fel.

MAGY. KIR. OSZTÁLYSORSJÁTÉK

84.000 sorsjegy

42.000 nyeremény

Minden második sorsjegy nyer!

Legnagyobb nyeremény
szerencsés esetben

500.000

egy FÉLMILLIÓ aranypengő

Jutalom és nyeremények készpénzben

300.000	50.000	25.000
200.000	40.000	20.000
100.000	30.000	15.000

stb. aranypengő, összesen közel
8 millió aranypengő,
mely összeget készpénzben kifizetik

Huzás október 20-án kezdődik!

Az I. oszt. sorsjegyek hivatalos árai:

Nyolcad	Negyed	Fél	Egész
P 6.—	P 12.—	P 24.—	P 48.—

Sorsjegyek az összes főárusítóknál!

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvasom

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!

Hálásan köszönöm azokat a ragyogó szép szájakat, amelyekkel engem a Szombat hasábjain megtisztelni kegyes volt.

Csak részben van azonban igazam. Szeretnék fiatal lenni. Szeretnék legalább fiatalos munkaerővel bírni, hogy azt fokozottabban nagy eszményeknek szentelhessem. Nagyon sok ezen a téren a tennivaló és szükség van mindenkinek a munkaerejére. Ha a Mindenható jósága megajándékoz kegyességével, talán meg tudok még oldani egyet-mást azokból az ideálckból, amelyek engem hevítenek.

Budapest, 1954. szept. 24.-én

*Igaz nagyrabecsüléssel!
készséges híve*

Dr. Glücksthal Samu.

Olvasom

Ros Hasónó napján az ima után a cionisták üdvözölték elnökiüket és viszont. Ez a politikai újév utánzata. Made in Hungary. A zsidók, még a cionisták is, az ünnepen imádkozzanak délelőtt, délután menjenek el zsolttárokat mondani és ne alacsonyítsák le a Ros-Hasónót egyszerű polgári újévvé.

Nem olvasom

Horatius a „procul negotiis” — a közélet zajától eltávolodott pihenő tétlenség — ideáljául azt állítja fel, hogy a nemes tétlenkedő saját ökreivel szántogatja saját földjét. A talmudi „procul negotiis”

ideál: a szőlőtő melletti pihenés és a liblia dieséri Kanaán lakóseit, hogy — re bene gesta — a szőlő tövében ülnek és „szemük pirosodik a bortól...” Ezek után az lenne a természetes, hogy a mai Palesztina zsidósága, híven a kellemes tradícióhoz, munkája végeztével letelepednék a szőlő tövéhez és inná a bort szeme pirosulásáig. Ezzel szemben — horribile dictu — mit mond az 1954. évi alkohol fogyasztási statisztika? Vezet Franciaországot, ahol fejenként 22 és fél liter tiszta alkoholt fogyasztanak évenként, Olaszországban 17.1 litert, Belgiumban 10 és felet, Németországban 7.2-t, Kanadában 5.15 litert és a legvégén, mint se-reghajtó, ott szegyenkezik Palesztina, ahol az évi fejadag írd és mondd — fél! liter! Hát ez igazán szegyen! Illő dolog ennyire elrugaszzkodni a szentírás szavaitól? Hiszen ez a legnagyobb istentelenség! Vagy talán úgy áll a dolog, hogy a palesztinai telepes zsidó még nem tart ott, hogy leülhetne a szőlőtőhöz pihenni?

Nem olvasom

Szeptember elején Lausanne-ba érkezett Ignazio Alcantara, Mexico City egyik feloszlatott katolikus rendházának üldözések elől menekült főnöke és vele együtt Ramizo Cohan, mexikói zsidó farmer, kinek vagyonát a felkelők elkobozták, mert vcnakdott bezáratni a birtokán lévő katolikus kápolnát. A két menekült, aki tíz hónapja együtt van jéban-rosszban, most Svájcban akar letelepedni. Csak valahoggy Németországba ne tévedjen páter Alcantara, mert ott hamarosan felvilágosítják arról, hogy miféle szerzet az ő kenyeres pajtása: a Cohan!

nakidején a Szombatban megemlékezünk. Most az hírlik, hogy az Országos Izr. Tanítóegyesület hivatalos közleményben replikázni akar az elhunyt igazgató kritikájára. Ennek nincs értelme, legfeljebb akkor, ha helyet adnának a Stern Abraham igaza mellett landzsát török véleménynek is. Még okosabb azonban, követni a talmudi bölcsék intését: „Nem szabad cáfolni az orszálat halála után”, mert „jobb az élő kutyának, mint a halott orszálandnak”, az előbbi legalább védekezni tud.

Nem olvasom

Ism Kippurkor zsidó cserkészek egy körzeli templomban felvonultak egyenruhában és funkcionálni akartak, amire közülük és a templom elöljáróság között konfliktus támadt. — Valóban, nem helyes, ha a cserkészek egyenruhában jelennek meg a templomban. A zsidó ifjúság imádkozzék és ne csináljon új divanlokal.

Nem olvasom

Kezdetben pedig vala a német Ufa filmtársaságnak három mozija Budapes-ten... Ma már csak egy van, de úgy hírtlik, az is eladó. Hát a mai Németország világhézei felfogását gazdasági téren is erényesíteni akarja, jól teszi, ehhez joga és hatalma van — otthon! De hogy Magyarországon milyen hatással van a német világhézet a magyar fogyasztóra, azt élénken illusztrálja az Ufaék elsorvadása. Egy másik német vállalat — a Hutter-Lever szappangyár — eddigi magyarországi igazgatóját visszahívta és új igazgatót küldött Budapestre. Az új direktor azonban pár napos itt tartózkodás után csomagolt és visszautazott. Saját szavai szerint azért, mert Pest nem tetszik neki. Mindenesetre különös, hogy ezen kereskedelmi vállalat vezetőjét a tetszés vagy nemtetszés mozgatja. Mi azonban nagyon jól tudjuk, hogy mi nem tetszett az igazgató úrnak! Tudjuk és méltányoljuk! Ő igen helyesen észrevette, hogy más a

Nagyvárardan annak megakadályozására, hogy Jom-Kippurkor a szünetekben beszéljessenek a templom-udvarban férfi-ak és nők, drótsövényt húztak. Ezt az ifjúság egyrésze az eddigi hagyományok megsértésének tekintették és a szent éjje- len elvágta a drótsövényt. — Az esetet a helyi sajtó kitergeti olvasói előtt. Tár- gyilagosan nézve a dolgot: a Jom-Kippuri mindkét nembeli „smüzołas” hagyományá- évszázados. A Talmud is azt mondja: „az évnek viszkétegege, gerjedelme az ünne- pek”, ahol férfiak és nők végyesen meg- jelennek; ezért kell a nagy ünnepek után három templomi börtöt tartani vezeklésül. Az is tudott dolog, hogy a régi Izraelben Jom Kippur napján a hajadonok fehérbé- öltözöten köröncöt lejtettek, a férfi- hitalság jelenlétében. — Szóval a nagy- váradi drótsövény újítás ugyan, de azért a régi hagyományokat nem szabad oly- vehemensül védeni, hogy Koi Nidre este elvágják a két nem közötti beszélgetést megakadályozni akaró drótsövényt.

Nem olvasom

Megírták a lapok, hogy Virág Ferenc pécst meggyéspüspök hivatalos körítja során Baranyungocson járt, ahol a felekezeti küldöttséget sorában elönek a zsidó hitké- séy küldöttséget fogadta. Megírták még, hogy mit beszélgetett a püspök úr Lebovits József kerületi főrabbiával, a ruseköllet és a hitközség tagjaival. Szép dolog bizony ez, de egy kis hibája van. Nem tudjuk elhinni, ha tényleg elönek fogadta a püspök úr a zsidókat, az csak úgy volt lehetséges, hogy a más felekezetek kiküldöttel elkestek az- udvözlésről és azért vették elönek a zsidó- kat, mert azok már ott voltak. Mint minden ceremóniánál, úgy ennek is megvan a maga kifejecesedett formulaja. Elöször jönnek a katholikuskok, azután a református hitfeleke- zetek és csak azután — a végén! — a zsi- dók! Érdekes lenne egészen hitles formában meg tudni, hogy miképpen folyt le a püspök- udvözlés Baranyungocson!

Nem olvasom

A megboldogult Stern Abraham pol- gári iskolai igazgató halála előtt megje- lent visszaemlékezésiben egyes tanügyi jelemsgéket megkritizált. A füzetről an-

zöme komikumot fog látni benne. De, ha már össze vannak gyűjtve a közmondások, ajánlhatók — a bölcs rabbijelölteknek, és a pesti orthodox ifjúságnak, amely ezeket a közmondásokat már nem hallotta eredeti alkalmazásban.

Ovasom

Egyik felekezeti lap propagandát csinál annak, hogy az új kongresszusi alkotmány értelmében életbe hívott országos képviselőben hivatalosan helyet kapjon egyetlen országos tanítóképzőnk igazgatója is. Száz százalékos igazság! Különösen, ha olyan, minden tekintetben kiváló férfiúról van szó, mint a jelenlegi igazgató: dr. Szemere Samu.

Ovasom

Az Angol Bibliaterjesztő Társaság a múlt évben 10,975,205 bibliát adott el 678 nyelven. Az elmúlt évben 11 új nyelvre fordítottak le az egész Szentírást. Az idén készül egy újabb Biblia: a cigánynyelvű, amelynek elkészítésével dr. Mann-t, a brünni Masarik-egyetem angol lektorát bizták meg.

Ovasom

A zsidó szabadegyetem előadássorozatának rendje megjelent. Amit a „Szombat” éveken át többszörösen hirdettet az előadások rendjének szorosabb összefogása tekintetében, az most figyelembe lett véve. Az előadások szakok szerint sorakoznak, ami áttekinthetőbb és tanulságosabb. Az előadások csoportosítása a Talmuddal kezeldök. Ez nagyon különös, mert lehetünk bármilyen mértékben talmudi zsidók, a bibliát mindig az elsöbbség illeti meg. A szakok nem egyformán vannak elosztva. Így például csupán egy filozófiai előadás van és vallásfilozófia nincs. Az eleven élettel kapcsolatos problémák (zsidó nevelés, az ifjúság elhelyezkedése, stb.) ez idén is hiányoznak a programból, ha csak ide nem számítjuk azt az előadást, ahol a közepkori „hitlerizmusról” van szó. Természetesen más kérdés, hogy ez a cím illik-e egy egyetemi tantervbe.

Kaszab Aladárhoz egyszer elment egy tisztviselő és kis fiának könnyű operációjához ingyen külön szobát kért a Brödy Adel kórházban. Kaszab megghallgatta a gyermekéért aggódó apát és azt mondta, hogy a közös körtem rendelkezésére áll az ingyen műtéttel egyfeltemben, de ha különszobát akar, azt fizesse meg és ha azt megfizeli, akkor egy füst alatt fizessen a műtélért is. „Mert — fejezte be rövid, de velö indokolással a beszédet Kaszab — bagót lehet snorolni, de havanna szivart nem illik...”

Nem ovasom

fajtéria és más a szappaneladás. Bölcs dolog lenne, ha ezek után, a Hutter-Lever gyár, az Ufa szomorú tapasztalatain okulva, még idejekorán — bocsánat a nem árja kifejezésért: száraz lábbal — követné eltávozott kényes izlésü direktorát!

Prinz Joachim, a közismert berlini hitform-istentisztelet radikálisan hebraizálja és a kántor térjen vissza a chazanusz régi tradícióhoz, hogy zsidó és zsidó között csak az életmódban, de ne az imarendben legyen különbség. — Cionistavelleitásu indítványa, hogy új heber imákat, Bialik egy-egy versét is vegyék be az imarendbe és a Palesztinába vonuló ifjúságot ünnepelesen búcsuztassák. — Szóval Prinz Joachim cionizmusától eltekintve, elérkezett a reform útjáról a Dohány utcába. Nálunk most egyesek az ellenkező utat akarják megtenni.

Ovasom

Az Ojság zsargon közmondásokat közöl magyar fordításban. Mely bölcsesség rejlik bennük, de természetesen nem az Ojságnak feladata az ilyen közmondásoknak népszerűsítése. Mert akármi igazságot is mond a „bölcs rabbi”, az olvasók

Olvason

Liber Endre, a főváros nagytehetes-gű alpolgármestere, mint olvassuk, nagy-szabásu alapítványt létesített a székes-fővárosi árvaházak javára. Nem véletlen az, hogy a melegszívű alpolgármester különös szeretettel éppen az árvaházak, az árvák ügyét karolta fel. Köztudomásu, hogy Liber Endre már hat éves korában árvaságra jutott, árvaházakban nevelkedett és mikor már anyagi helyzete megszilárdult, hozzákezdett szive adósságának letörlesztéséhez. Mindenkor az árvák ügye volt a legközelebb a szívéhez és ennek köszönhető, hogy a fővárosi árvaházak Liber szociális, nagykonceptiójú, áldozatos intézkedései folytán magas nivóju, igazi szeretettel vezetett otthonává váltak a szegény árváknak. — Liber alpolgármester hálája azonban nem egyedülálló. A zsidó intézmények neveltjeinél — így különösen az Izraelita Fiuárvaház és a Mikéfe volt növendékeinél — is találkozunk a hálával, ezzel a gyönyörű, de sajnos, ritka isteni tulajdonsággal. A zsidóságnak is vannak olyan vezetőszeret jászó, férfiai, akiket az árvaház nevelt emberré a szerető szülők helyett. És a gyermeki jószág és hála melege az elhalt szülők helyett a nevelőintézetre mosolyog, és révbe került árva gyermekeink bő adományokkal bizonyítják be azt, hogy nem felejtették el a szülői simogatások melegét pótló otthont, — az árvaházat, illetve a Mikéfét.

Olvason

'Az orosz emigránsok egyik párisi lapjában, a „Russkie Vjedomosztí“-ban egy érdekes kis cikk jelent meg. Előre kell bocsátanunk, hogy a „szociális termelésből fakadó jólét“ az elvtársak részére egyelőre csak az újabb öt éves terüv után következhetik be, mert hiszen európai értelemben vehető kényelemről, kultúráról és egyéb „burzsuj“ dolgokról Szovjetországban szó sem lehet. Tegyük hozzá, hogy orosz pénzért. A külföldi azonban, az úgynevezett „Torgsin“ áruházakban mindent megvehet, ami szem s szájnak ingere, tegyük hozzá, hogy külföldi valutáért. A párisi cikk szerint az egyik moszkvai torgsin-áruház hatnyelvű plakáton büszkén hirdette, hogy

száz dollár jutalmat kap az a külföldi, aki az áruházban olyan közszükségleti cikket tud kérni, ami nincs meg az áruház raktárában. Ekkor érkezett meg Abo-ból Yrjö Aronson, finn-zsidó kereskedő és mivel podgyászát még nem kapta kézhez, másnap reggeli imájára gondolva, bement — a hangzatos reklámban bízva — az áruházba és tefilimet akart vásárolni. Azt sem tudták, hogy mi az! Aronson ekkor kérte a 100 dollárt, hangoztatva, hogy a tefilim közszükséglet. Az áruház nem akart fizetni, a finn ekkor diplomáciai lépéssel fenyegetőzött. Lapzártakor a vita még folyik.

Olvason

Stern Lipót, a párisi „Association Culturelle de la Stricte Observance“ rabbi-helyettese nagy elismeréssel értesít bennünket arról, hogy egy nyiregyházi ismerőse révén közébe került „a szellemes és érdekes Szombat“. Az illető nyiregyházi urnak ez uton is megköszönjük, hogy így terjeszti lapunkat, annál is inkább, mert ő nem is előfizető. Stern Lipót rabbi úr egyébiránt beküldi nekünk a Petit Parisien-ből azt a számot, amelyben szó van Ábrahám Bloch a hős tábori rabbi tiszteletére emelt emlékmű leleplezéséről, amelyen az ünnepi szónok M. Rivollet miniszter volt. A hős rabbi a háberú első évében a Vogézeken vívott csatákban egy haldokló katolikus francia katonának odanyújtotta a fészületet, miközben őt is halálra sebezte egy gránát. Az emlékmű felavatása nagy ünnepséggel történt és a rabbi hősi halálát mint

TÖRÖK A.

ÉS TÁRSA BANKHÁZ RT.

Budapest, IV., Szervita-tér 3.

a m. kir. osztálysorsjáték
főárusítói.

Kisérelje meg szerencsését és
vásároljon osztálysorsjegyet

TÖRÖKNÉL.

Elérhető legnagyobb nyeremény

500.000
PENGŐ

Nyereményhuzás **október 20-án**
kezdődik.

Az I. osztályu sorsjegyek ára:

Egész sorsjegy: Fél sorsjegy Negyed sorsjegy:
P 24.— P 12.— P 6.—

a politikai és vallásfelekezeti különbségeken felül emelkedő hazafiasság megnyilatkozását dicsőítették. Azt mondotta, az ünnepi szónok: *C'est l'affirmation de la fraternité française... à travers les différences des politiques, des religions* son oda egy katolikus hívőnek, anélkül, Ahhoz, hogy egy rabbi feszületet nyújt-hogy félreértéstől tartana, a világháborúnak kellett jönnie. Ilyen eset nem is fordult elő a talmudi irodalom rengetegében. Párisi orthodox körökben ezt a szempontot is taglalják, de az tagadhatatlan, hogy nagy „Kiddus Hasém” esetével állunk szemben. A párisi ujság közli a hős rabbi arcképét. Orthodox kinézésű férfiú. Olyan széles karimájú Schiffhut kalapja van, mint boldogult Reich Koppel budapesti orthodox rabbinak, szakáll pedig olyan, mint a Budapesten is ismert Lebovits mágocsi főrabbinak.

Nem olvasom

A németországi Wernigerode-ban a helyi Hitler-ifjak nagy őszi ünnepélyt rendeztek, melynek keretében színre került az egyik ifjúnak — Roderich Graunau-nak — alkalmi szimbólikus játéka is. A darab szerint a Jó hosszas küzdelem után leküzdözi az ármányos Rosszat és fényes diadalt arat. Szerintünk a legérdekesebb a Rossz ábrázolójának alegorikus külseje. A Rosszat ábrázoló ifjú ugyanis bíborszínű püspöki díszben van, infulával a fején, nagy fekete szakállal és — pajésszal.

Olvasom

Mint humoros esetet közli egy szemarista a Szombat-tal: Egyik barátom a főváros messze periferiájába került min ünnepi pótszónok, nagybátyja agítalni akart érdekében és mert messze volt a templom, villamoson kiutazott meghallgatni az öccsét. A buzgó nagybácsi természetesen elrontotta öccse prédikációjának hatását. — Ezt az esetet, mint humorosat közli velünk fiatal barátunk, pedig nincs benne semmi humor, csak akkor ha egybekapcsoljuk a következő jól ismert anekdotával, amelynek egyik szereplője még él: Egy, annak idején még fiatal rabbi apját megkérdezték, miért nem tud elhelyezkedni jó állásban a tudományért kell neki a kis városkában leélni kitünő szónok dacára az életét. Az apa azt felelte: Mert nem szabad szombatot

utazni. — Hogy-hogy? kérdezik. — Hát úgy, hogy fiam kitünő szónoklatot tart ugyan, de azután szónoklat után kezdenek vele társalogni, kiismerik és akkor vége a hatásnak, ha tehát szónoklat után mindjárt elutazhatna, a hallgatóságnak megmaradna az illúziója. — Így van a mi esetünkben is: ha a nagybácsinak nem lett volna eltöltve a villamoson való utazás, akkor az unokaöccs hallgatóinak megmaradt volna illúziójuk.

Nem olvasom

A négyévszázados magyar református egyház pompás kiállítást rendez, amelyen emlékekben akarja bemutatni a magyar közművelődésnek a református vonatkozásait és elemeit. Remélhető, hogy az Országos Zsidó Múzeum is képes lesz tízéves jubileuma alkalmával ilyen reprezentatív módon bemutatni a magyar zsidóság szerepét. — Ilyen demonstrálás szebben beszél, mint minden demonstráció és ékebben szól, mint minden szónok.

Olvasom

Szabó László szombati csillagos cikkében elmondja, hogy zsidó részről felszólítást kapott arra, hogy megmagyarázza, milyen értelme is van a „Saathész” tilalmának. Ha egy zsidó nem tudja ezt, és ha nem tudja, hogy a Tóra, mint természetellenest tiltja a fauna és a flóra, azaz az állatvilág és a növényvilág termékeinek, a gyapjúnak és a lennek egybeszövését, akkor ez szomorú. De, ha egy zsidó éppen erről a kérdéstről egy tudós keresztény újságírónál akar felvilágosítást keresni, úgy ez naiv címeltévesztés. A cikkíró szelímeskedik, hogy ő bizony elolvasta a Semot és a Vajjikra' írásait. (azaz magyarul: Mózes második és harmadik könyvét), de ott nem talált semmit, erről. Hát ez tévedés. A harmadik könyv 19. fejezetének vége felé igenis van szó erről a tilalomról, a különféle állatfajok keresztezésének tilalmával kapcsolatban. Egyébiránt nagyon ajánljuk a tudós újságírónak, hogy olvassa el Majmuni: „Tévelygők útmutatója” (francia fordításban: Guide des egares) harmadik részében az erről a kérdéstről szóló fejtetést. Mert ahogy Szabó ezt leírja, az sem a zsidó, sem a nemzsidó tévelygők számára nem lesz útmutató, mert inkább ráillik a goethei mondás: „Sucht nur die Menschen zu verwirren — sie zu befriedigen, ist schwer”.

Jánosi Engel Gyula halála

Szeptember 15-én az egész magyar zsidóság nagy gyászára meghalt Jánosi Engel Gyula, aki a Pesti Chevra Kadisa alelnöke, a Vakok Otthonának elnöke és még sok más zsidó karitatív egyesületnek vezető férfia volt. A csapás váratlanul érkezett, mert dacára magas korának. Jánosi Engel Gyula alig néhány napig gyengélkedett. — Halálát követő napon a Chevra Kadisa előljárósága gyászgyűlést tartott, amelyen a következő határozatok hoztak:

1. *Az elhunyt emlékét jegyzőkönyvben megörökítik;*

2. *mondja ki az előljáróság, hogy megdicsőült alelnökét saját halottjának tekinti;*

3. *a halálozási esetről a lapokban gyászjelentést ad ki;*

4. *a megdicsőült özvegyéhez részvétiratot intéz;*

5. *temetésén testületileg vesz részt és a temetésen az előljáróság és választmány nevében elnök megbízásából Porges József alelnök, az intézmények, valamint tisztikar nevében igazgató-főtisztikár vesz búcsút;*

6. *a megdicsőült emlékére a Chevra Kadisa vagyonából egy 5.000,- azaz ötezer pengő alapítványt létesít, azzal a rendeltetéssel, hogy annak kamatai évenként a Megdicsőült halálozási napjának mindenkori évfordulóján szegények között kiosztassanak;*

7. *a halálozás évében az egész éven át a Chevra Kadisa talmudistája által a Dohányutcai templomban a Kaddis imát elmondatja;*

8. *a Megdicsőült halálozási napjának mindenkori évfordulóján az Aggok-háza templomában az emlékmécsest felgyújtatja, Kaddis imát elmondatja és a 3 főünnep alkalmával nevét a Hazkara keretében felemlíti.*

A TEMETÉS

Szeptember 17-én temették el nagy részvét mellett Jánosi Engel Gyulát. A temetésen a magyar közgazdasági világ előkelőségei, valamint a zsidó intézmények vezetői nagy számban vettek részt. Ott voltak a Chevra egész előljárósága. Kramer Miksa elnök, Porges József alelnök, Bánó Dezső, Beck Jenő, Eismann

Gyula, Lunzer Pál és Steiner Mór előljárók. A Pesti Izr. Hitközség részéről: Stern Samu elnök, Glücksthal Samu elnökhelyettes, Dési Géza, Nagy Andor, Barna Károly, Frey Kálmán előljárók. Vida Jenő felsőházi tag, Sándor Pál, Wertheimer Adolf, Fürst György, Rosenberg Sándorné, Wertheimer Lajos, Gábor Gyula, Munk Gábor, stb.

Linetzky Bernát főkantor és a kórus gyászéneke után

HEVESI SIMON

vezető főrabbi magasszárnyalású beszédben méltatta az elhunyt kiváló emberi és zsidó erényeit. A jom-kippuri haftóra által megrajzolt tökéletes ember típusa volt, — mondotta a főrabbi —, aki egész életét a köznek és embertársainak szentelte.

Utána a Pesti Chevra Kadisa és a hitközség nevében

PORGES JÓZSEF

elnök vett búcsút és méltatta az elhunytak a Chevra Kadisa körül szerzett hervadhatalan érdemeit.

— A Pesti Chevra Kadisa előljáróságának, választmányának és képviselőtestületének nevében elnökünk megbízása folytán nekem jutott a fájdalmasan megtisztelő feladat, hogy Tőled, mintintézményünk alelnökétől és a Felnőtt Vakok Otthona elnökétől búcsút vegyek. Hitközségünk előljárósága és választmánya is felkért, hogy az ő nevében is búcsút mondjak Neked.

— Nemes szerénységednél fogva nem voltál híve a dicsérő beszédnek. Különösen nem e szomorú helyen, de úgy érzem, hogy megbocsátod nekem, mint atyai jóbarátom, ha utolsó utadon megállítalak egy percre.

— Nem dicsérni akarok — hol lenék erre méltó szavakat? — csupán szent Chevránk előljárósága és annak sok tízezer testvére nevében hálás köszönetet mondok ama ti-

zenhárom évi nagyszerű, áldozatkész, fáradhatatlan munkásságodért, mellyel annyi nyomort, bánatot segítettél enyhíteni.

— Fájó szívvel búcsúzóok Tőled, drága felejthetetlen Barátunk és kollegánk: jánosi Engel Gyula! Szent Chevránk soha el nem muló kegyelettel őrzi emlékedet, előljárótársaid szeretete és megbecsülése elkísér örök nyugvóhelyedre.

Porges József után Vida Jenő felsőházi tag, a Fiúárvaház elnöke mondott az előjáróság és bizottság nevében megleghangú búcsút:

— Húsz évig álltál mellettem és voltál barátom és tanácsosom — mondotta Vida Jenő — és ez alatt a húsz év alatt mindenkor megbízhattam úgy barátságodban, mint bölcs tanácsaidban, melyek szeretett intézményünk üdvét szolgálták. Ez alatt a húsz év alatt a népes baráti körből csak mi ketten maradtunk meg és most már Te is itt hagytál engem és most egyedül vagyok. Köszönöm a segítségedet, a munkakészségedet s mindazt, amit intézményünk neveltjei érdekében húsz év óta áldoztál. Köszönöm az ő nevükben és a magam nevében az irántuk és irántam tanúsított jószágodat. Nyugodj békében!

A Chevra Kadisa intézményei, valamint a tisztikar nevében

Dr. ENDREI S. HENRIK

igazgató-főtítkár beszélt. Megkapó és könnyeket fakasztó beszédében többek között így szólt:

„Mint ember, a megtestesült lelki nemesség voltál, segítettél ott és akkor, ahol és amikor erre alkalmad nyílt. Ur voltál a szó legnemesebb értelmében, minden szavad, minden cselekedeted ezt tükrözte, ezt sugározta.

Mint Chevra Kadisánk alelnöke, sok szeretettel és odaadással fáradoztál intézményeink ügyeiben, szeretted aggjainkat, betegeinket és az általad vezetett Felnőtt Vakok Otthonának szerencsétlen lakóit. Örültél, ha láttad, hogy Chevra Kadisánk oly méltó módon felel meg nagy és szent

hivatásának, melyet a zsidóság és a szenvedő emberiség érdekében kifejt és velünk együtt küzdöttél Chevra Kadisánk nehéz napjaiban. Atyai jóakarattal, igaz barátsággal és bölcs tanáccsal állottál mellettünk a nehéz időkben és mi ezt hálás szívvel ismerjük el ravatalod mellett. Köszönöm Neked, drága halottunk, intézményeink, annak ápoltjai, Chevra Kadisánk egész tisztikara és személyzete nevében mindazt, amit Chevra Kadisánkért és érettünk tettél. Emlékedet a síron túl is kegyelettel fogjuk megőrizni.“

Ezután a kivonult bányász-küldöttség sorfala között kísérték a családi sírboltba az elhunytat, ahol rövid ima után örök pihenőre helyezték. A bányászok bányászlámpáikkal világítottak a sírba és a hagyományos bányászköszöntéssel búcsúztak egykori uruktól: „Jó szerencsét!“ A árvaházi növendékek kaddis imája fejezte be a megható temetést.

A Pesti Chevra Kadisa előljárósága, választmánya és képviselőtestülete mély fájdalommal jelenti, hogy

JÁNOSI

ENGEL GYULA

m. kir. udvari tanácsos úr,

a Pesti Chevra Kadisa kiváló alelnöke és a Felnőtt Vakok Otthona elnöke

felekezete és a köz javának szentelt élete 78-ik évében rövid szenvedés után elhunyt.

A megdicsőült férfiú — akit saját halottunknak tekintünk — több, mint egy évtizeden keresztül önfeláldozó szeretettel, fáradhatatlan munkával és igaz odaadással szolgált a Chevra Kadisánkat és annak intézményeit. Halála pótolhatatlan veszteséget jelent emberbaráti és szent munkánkban.

Chevra Kadisánk és intézményei hálás kegyelettel fogják dicső emlékét megőrizni.

A megboldogult férfiú tetemeit szeptember hó 17.-én, hétfőn, délután 3 órakor helyezték a rákoskeresztúri izr. temetőben örök nyugalomra.

ÁLDÁS ÉS BÉKE HAMVAIRA!

Szenzációs leleplezések a Beilis-pörről

— Mendel Beilis halálához —

A hirhedt Beilis-pör, amely 1912. évben Kievből zajlott le, — Beilis Mendel mostani halálával és a „Vörös Archivum“ nyilvánosságára hozott adataival ismét aktuálissá vált.

Ez, a mostani orosz kormányzat által kiadott újság leközli két rendőrtisztviselőnek Beletzky rendőrfőnökhöz intézett sürgönyeit és jelentéseit, amelyekből a legteljesebben kiviláglik az, hogy az orosz kormányzat annakidején a való tények tudatában — hogy t. i. a Juscsinszky-gyereket az a tolvajbanda ölte meg, amelyhez a gyermek anyja is tartozott, — a Beilis elleni pert mégis lefolytatta, annak a vérvádnak igazolására, hogy a zsidók a husvéti kenyér (macosz) készítéséhez keresztényvért használnak fel, továbbá azért is, hogy az akkori zavargó és nyugtalan Oroszország idegességét pogrom útján jótékonyan levezesse. A rendőri jelentések számtalan megjegyzéséből kiviláglik, hogy nemcsak Matlakow belügyminiszter és Scseglivitow igazságügyminiszter, de maga a cár is tudott Beilis ártatlanságáról és mégis az uralkodó beleegyezett kormányának abba az intézkedésébe, hogy az egyszerű gyilkosságot rituális gyilkosságként kezelje. A rendőrmiszterium részére tehát a Beilis elleni per nemcsak egy ismeretlen kis zsidó elleni ügy volt, hanem döntő ütközet az orosz kormányzat és a világ zsidósága között.

A csendőrség, miután a valódi tettekről tudomást szerzett, pétervári intézkedésre és utasításra hamis irányban folytatta a további „nyomozásokat“, egészen addig, amíg Beilis és vele együtt az egész zsidó nép a rettentő vérvád súlya alá került. Mikor megkezdődött a per, Beletzky két tisztviselőjét Kievből küldte, hogy a per folyományairól naponta értesítéseket kapjon. Már ezt megelőzően mindazokat a tanúkat, akik Beilis javára vallhattak volna, szóval igazat mondtak volna, vagy száműzetésbe küldték, vagy pedig eltiltották a vallomástól. Wipper államügyész minden intellektuelt törölt az esküdtek sorából, ahol kizárólag parasztok maradtak. Ezeknek az előintézkedéseknek dacára Beletzky hivatalnokai féltek attól, hogy az esküdtszék Beilist mégis felmenti. Egy rendőrhőnök pl. az egyik jelentésében a következőket írja: „A per egész menete attól fog függni, hogy miképen fogja fel az esküdtek tudatlan csoportja Pronajti pópá érvelését, amelyben a zsidó rituális gyilkosságok létezését bizonyítja.“ Hogy az esküdtek hangulatát alaposan kitanulmányozzák, két csendőrt felöltöztettek törvényszéki szolgának és ezek állandóan az esküdtek között tartózkodtak. Amit ezek a kémek hal-

lottak, nem volt nagyon biztató a kormányzatra nézve. Már az első napon jelentették, hogy az egyszerű parasztok ilyeneket mondtak: „Hogy tudjunk mi Beilis felett ítélni, amikor az egész tárgyaláson sem róla, sem pedig büneiről szó sem esik.“ De Pronajti még megfordíthatta volna a dolgot. Ez a litván származású, sötét multú pópa kellett, hogy a rituális gyilkosság koronatanúja legyen, de nem bizonyult olyan szilárd alapnak, amint azt az igazságügyminiszter gondolta. Az egyik jelentésben olvasható például a következő: „Kiderült, hogy Pronajti nem is ismeri azokat a zsidó szövegeket, amelyekre hivatkozik, egyáltalán nem ismeri a zsidó irodalmat, emiatt azután hiányzik a megfelelő vádkészsége is, úgyhogy a beszéde nem eléggé meggyőző.“ Csakugyan, a pópa egyáltalán nem tudta a parasztokat elkápráztatni sem szónoki készségével, sem pedig mutatós adatokkal, úgyhogy sovány érvelését nem kísérte nagy siker. A kormányzat mind világosabban látta, hogy Beilis elítéltetése nem fog sikerülni, most már csak az volt hátra, hogy a zsidóság elítéltessék. A kerületi rendőrfőnökség egyik utasítása így szól: „Ha az ügyész nem is tudja vádolni Beilist, az esküdtek verdiktjének mégis olyan formában kell elhangzania, amelyből az nyer megállapítást, hogy a vérvád létezik, ha ebben az esetben Beilis nem is volt vétkes.“

Wipper ügyész mindent megtett, ami csak lehetséges volt. Mindent elkövetett, hogy az esküdteket a zsidók ellen felingerelje és vádbeszédében olyan hangot ütött meg, hogy még Beletzky emberei is megbotránkoztak rajta. Wipper, tudniillik, egész egyszerűen vádbeszéd helyett egy pogromra lázító beszédet tartott. De az ördögi terv minden ponton meghiusult. Az egyszerű parasztok nem hagyták tévútra vezetni magukat, Beilist felmentették és ezáltal a cári kormányzatra érzékeny csapást mértek.

Ingét, pyjamáját

csináltassa nálam, meg lesz
elégedve, azt garantálom!

RÓZSA FEHÉRNEMŰ ÜZEM
Budapest, VII. Kazinczy-utca 4

A diósjenői gyermekparadicsom

Már messziről elénk cseng a legszebb hang: a csilingelő gyermekkacagás. Háromszáz gondtalan, boldog gyermek szívet vidámító zsvaja. — Az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület diósjenői „Büchler József” telepére érkeztünk. — A háttérben komor fenséggel mered ránk a Csóványos és a Kámor párás orma, de itt a völgyben, a barátságos és tiszta Diósjenőn nincs semmi az égfelé nyúló hegyek komorságából, itt a béke lakik, a tölgyek és bükkök között, az illatos réteken, a csörgedező patak partján, a kakusztól, tücsökciripeléstől, madárfüttytől hangos tájon — itt lakik az egészség. A sápadt arcú szegény gyerekek — a Szünidei Gyermektelep jóvoltából — itt nyaral négy gyönyörű héten át és a sápadt arcú, vézna, gyenge pesti gyerekből itt lesz pirospozsgás, döngő léptű vasgyúró.

Az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület 25 éves fennállása óta 20.000 gyereket nyaraltatott aránylag nagyon kis eszközökkel. Két nyaralótelepe van már az egyesületnek, egyik Balatonbogláron, a másik a Börzsöny hegység egyik legszebb pontján. Az idén 600 gyermek nyaralt a két telepen, a legnagyobb kényelemben, a leggondosabb testi és lelki felügyelet mellett. Napjában ötször van étkezés — az előkészületek és a főzés a telepi kaszusz felügyelő jelenlétében történik — és a gyermekek farkasétvágygal eszik az ízletes kosztot.

Alszik a telep és sajnos alszik a társadalom igen nagy rétegének a szíve is! A két nyaralótelep kicsi és a nyaralásra rászoruló gyermekek száma nagy! Már pedig ezeknek a csenevész gyermekeknek gyenge kezébe van letéve a magyar zsidóság jövője és egyetemes érdek az, hogy ezek a kezek valaha megerősödjenek. Mindenki jóltené, ha meglátogatná egyszer ezeket a nyaralótelepeket, mert ez lenne a legerősebb propaganda a zsidó társadalom bőkezűségének serkentésére. Ha ez sikerülne, akkor az egyesület valóra váltaná régi vágyát és örök áron megvehetné — a drága bérlet helyett — a Balatonmenti üdülőtelepet is.

SIRKŐAVATÁS. Szeptember 23-án délelőtt avatták fel kegyeletes ünnepély keretében Szatmári Béla, a Pesti Izraelita Hitközség és a Chevra Kadisa képviselő testületi tagja elhunyt feleségének sírmlékét a rákoskeresztúri temetőben. A sírkőavatáson a megboldogult hozzátartozóin kívül ott volt a jó barátok és tisztelők nagy tömege is, akik osztoztak Szatmári Béla kegyeletes gyászában.

A SCHOCKEN VERLAG KÖNYVUJDONSÁGAI. Negy ragyogó kiállítású új könyv fekszik előttünk: Ben Gorion: Der Born Judas; Glatzer—Strauss: Ein jüdisches Lesebuch; Martin Buber: Geschichten von Engeln, Geistern und Dämonen; és Aren Bernstein Vögele der Maggid. A zsidó irodalom legkiválóbbjainak új kiadásai ezek a könyvek. Tartalmuk becse, íróik neve, fajsúlya és értéke minden irodalmi erudiciójú ember előtt ismert és becsült. A könyvujdonságok azonban nemcsak tartalmuknál fogva becsesek. A legbámulatosabb az, hogy Hitler Németországában, 1934-ben egy zsidó könyvkiadóvállalat ilyen pompás, a legraffináltabb bibliofil igényeit is kielégítő kiadványokkal képes kirukkolni. A könyvek kiállítása, papírja és tipografiája nem hogy az elnyomott Schocken Verlagnak, de a legárjább könyvkiadóvállalatnak is dicsőségére válnék.

NINCS KIZÁRVA, sőt igen nagy a valószínűség, hogy a következő m. kir. osztálysorsjátékon épp azok fognak nyerni, akiknek sorsjegyét legutóbb nem húzták ki. A statisztika és tapasztalat azt bizonyítja hogy a szerencse változó, forgandó. Vannak sorsjegyszámok, amelyeket többször nem húztak ki és később egymásután az ilyen számok nyerik a nagy nyereményeket, tehát kitartást ajánlunk t. olvasóinknak és tanácsos, hogy ragaszkodjon mindenki a volt számához. Köztudomású, hogy számos osztálysorsjegy családi tulajdon és apáról fiúra száll.

Olvason

Most lesz száz éve, hogy Jajteles Ignác zsidó zeneszerző az ilyenévű pesti kántor fia, született. A Kerekes András című eredeti magyar népdalnak ő a szerzője. Aminthogy a „Szól a kakas már” című kurucnóta szerzőségét a zsidó legenda a nagykallói esodarabbinak, Reb Eisig Taubnak tulajdonítja.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám: szám 14.760

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-09